

Б Е Л Е Ш К Е

Резултат пописа становништва у нашој држави. — По попису становништва од 31. децембра 1921 године било је у нашој држави 12,017.323 становника, од којих 5,893.547 мушких и 6,123.776 женских, или 490·4 према 509·6‰. Број мушких је једино већи у Босни и Херцеговини 511‰, осим тога у београдском округу (са *Београдом*), у неколиким окрузима јужне Србије (скопски, метохијски, звечански, берански, тиквешки, нешто мало пљеваљски и рашки) и у северној половини Далмације. Све остале покрајине имају мање мушких од женских, нарочито Словенија, у којој на женске долази 523‰, па одмах затим Србија са 520‰ женских и 480‰ мушких. Сасвим је друкчије било у претпрошлом попису, 31. децембра 1910 год., јер је од целог становништва било 517·5‰ мушких, а 482·5‰ женских.¹

Према површини државе (248987 км²) долази на 1 км² 48·3 становника. Густина је, дакле, врло мала, мања него у Чехословачкој, Пољској и Румунији. Нарочито је смањена у Србији, где је 1910 била 60·3, а 1921 тек 53·2, за 7 становника мање на сваком квадратном километру. Најгушће је насељено Међумурје (125·1), затим Бачка са делом Барање (80·4), Словенија (65·2) и Хрватска са Славонијом (61·5). Више од средње густине имају Банат, Србија и Далмација, а мање Босна са Херцеговином. Јужна Србија и нарочито Црна Гора (20·7). Од округа су најгушће насељени смедеревски (100·4) и вараждинска жупанија (121), а најређе пљеваљски, брегалнички, белопољски и тиквешки округ, сви мање од 22 становника на 1 км².

По вероисповестима је највише становништва православно, 466·2‰, скоро половина у целој држави, а одмах затим католичко, 394‰. На Муслимане отпада 111·3‰, а на остале вероисповести и становнике без конфесије 28·5‰. Најкомпактније је православно становништво у Србији (984‰) и Црној Гори (843‰), а католичко у Међумурју (975‰), Словенији (966‰) и Далмацији (828‰). Јужна Србија има око половину православних и муслимана. Хрватска и Славонија око три четвртине католика и четвртину православних, а Босна са Херцеговином око 44‰ православних према 31‰ муслимана и 23·5‰ католика. У Бачкој су преко шест десетина становништва католици, док су у Банату преко половина православни. У Бачкој, Банату и Срему има највише евангелика, од 125 до 58‰.

Много је важније питање о матерњем језику становништва. Ту се показује, да је наша држава много хомогенија од нових словенских држава, Чехословачке и Пољске. Код нас је код 742‰ матерњи језик српско-хрватски, 85·3‰ словеначки, у свему 827‰, док је у Пољској пољски матерњи језик код 684‰ становништва, а у Чехословачкој је чешки и словачки матерњи језик код 599‰ становништва. Националних

¹ в. Рад Дединац, *Становништво у Србији*. „Гласник Српског Географског Друштва“. Св. I. Београд 1912, стр. 122.

мањина је код нас релативно мало. Највише има Немаца ($42.7^{0/00}$), Мађара ($39.3^{0/00}$) и Арнаута ($36.8^{0/00}$), а много мање Румуна ($19.1^{0/00}$) и нарочито Италијана ($1.1^{0/00}$). Најхомогеније су у погледу матерњег језика Далмација, Босна и Херцеговина, Словенија, Србија, Црна Гора и Хрватска са Славонијом, јер у свима тим областима говори српско-хрватским и словеначким језиком преко $900^{0/00}$ становника. Много горе стоји Војводина, али се томе не треба чудити, јер је добро познато, да су Мађари за последњих неколико деценија прошлог столећа ишли свесно и са одређеним планом за тим, да што јаче мађаризирају јужну Бачку и које су најближе Србији.¹ Зато је у Банату тек $415^{0/00}$ српског становништва, а у Бачкој $341^{0/00}$ према 175 одн. $354^{0/00}$ Мађара и $238^{0/00}$ Немаца.

Приложене таблице показују површину, број становника, густину, и промилне односе између мушких и женских, вероисповести и матерњи језик код становништва сваког округа и жупаније одн. области, као и средње вредности сваке покрајине. Густина и промилне вредности су прорачунате према подацима Државне Статистике, једино сам за округе Старе Србије добио готове процентуалне односе код вероисповести и матерњег језика. У идућој свесци ће изаћи опширнији чланак о становништву наше државе.

Таблица 1. — Број и густина становништва и број становништва по вероисповестима у $^{0/00}$

ОКРУГ одн. ЖУПАНИЈА или ОБЛАСТ	Површина у км ²	Број присутних становника	Густина	Мушких у $^{0/00}$	Православно	Римокатоличко	Грчко-Католичко	Евангеличко	Муслиманско	Израелитско	Друго и без кон- фесије
Београд варош	12	111740	7311.7	549	852	82	1	9	12	43	1
Београдски округ	2025	138943	68.6	472	996	4	0	0	0	0	—
Беогр. окр. (са вароши)	2037	250683	123.1	507	932	39	1	4	5	19	—
Ваљевски	2458	133984	54.5	477	989	9	0	0	1	1	—
Врањски	5158	254371	49.3	481	969	5	0	0	26	0	0
Крагујевачки	2295	165768	72.2	469	999	1	0	0	0	0	0
Крајински	3031	105458	34.8	470	995	5	0	0	0	0	0
Крушевачки	2710	152976	56.4	479	998	1	0	0	1	1	—
Моравски	2899	183959	63.5	476	997	3	0	0	0	0	—
Нишки	2558	187945	73.5	495	975	7	0	1	14	3	—
Пиротски	3003	131660	38.4	496	985	5	0	—	9	1	—
Подрински	3551	182358	51.4	470	989	2	0	0	9	0	—
Пожаревачки	4157	217896	52.2	463	998	1	0	0	1	0	—
Руднички	1569	76094	48.5	470	999	1	—	—	—	—	—
Смедеревски	1277	128218	100.4	471	994	4	0	0	1	1	0
Тимочки	3322	135018	40.7	481	989	10	0	0	1	—	0
Топлички	2839	107731	37.9	477	987	1	0	0	12	0	—
Ужички	3288	119042	36.2	475	998	1	0	0	1	—	—
Чачански	3798	121888	32.1	476	998	1	—	0	1	0	—
<i>Северна Србија</i>	<i>49950</i>	<i>2.655078</i>	<i>53.2</i>	<i>480</i>	<i>984</i>	<i>7</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>6</i>	<i>2</i>	<i>0</i>
Белополски	1215	26165	21.5	500	467	1	—	—	532	—	—
Берански	987	28860	24.2	511	628	3	—	—	369	0	—
Битољски	5803	179595	30.9	495	752	2	0	0	231	15	0
Брегалнички	4956	101169	21.1	497	685	1	0	1	309	5	0

¹ в. П. Вујевић, *Српско становништво у варошима Угарске* „Гласник Српског Географског Друштва“. Свеска 3 и 4. Београд 1914., стр. 253—258.

ОКРУГ одн. ЖУПАНИЈА или ОБЛАСТ	Површина у км ²	Број присутних становника	Густина	Мушких у ‰/100	Православно	Римокаатоличко	Грчко-Католичко	Евангеличко	Муслиманско	Израелитско	Друго и без кон- фесије
Звечански	1810	70370	39·4	507	277	7	0	0	715	1	0
Косовски	4046	171082	42·3	496	251	22	0	0	725	2	0
Кумановски	3556	146911	41·3	497	763	0	0	0	237	0	0
Метохијски	1997	88701	44·4	515	165	87	0	0	748	—	0
Охридски	1956	69179	35·4	494	487	4	0	0	509	0	0
Плеваљски	1293	26775	20·7	514	656	5	0	—	339	0	—
Призренски	2216	96773	43·7	486	143	27	0	0	830	0	0
Пријепољски	1760	42289	24·0	492	587	1	—	0	413	—	—
Рашки	2828	72545	25·6	501	404	1	0	0	592	3	—
Скопски	3475	146205	42·1	510	529	7	0	0	451	13	—
Тетовски	3609	117329	32·5	473	401	1	0	4	595	—	0
Тиковшки	4210	92321	21·9	506	688	1	7	5	299	0	1
<i>Јужна Србија</i>	45717	1,474560	32·3	491	504	12	1	1	479	4	0
<i>Црна Гора</i>	9668	199857	20·7	498	843	43	0	0	114	0	0
Бачка са делом Барање	9926	797373	80·4	488	208	622	16	125	1	18	10
Банат	9776	582540	59·6	488	531	385	3	58	1	8	14
<i>Војводина</i>	19702	1,380413	70·1	488	344	522	10	97	1	14	12
Бјеловарско-Крижевачка	5050	331027	65·5	488	134	853	1	6	0	5	0
Вараждинска	2521	304981	121·0	489	10	986	0	0	1	3	0
Вировитичка	4864	277061	57·0	496	181	776	2	21	0	17	1
Загребачка	7211	613024	85·0	484	205	769	12	2	1	11	0
Личко-Крбавска	6211	199625	32·1	480	526	473	0	0	1	—	—
Модрушко-Ријечка	4880	220868	45·3	468	329	668	0	1	0	1	0
Пожешка	4931	260327	52·8	490	260	701	10	19	2	8	0
Сремска	6866	407025	59·3	494	468	428	14	78	1	8	3
<i>Хрватска и Славонија</i>	42534	2,613938	61·5	487	252	715	6	18	1	7	1
Међумурје	775	18055	125·1	495	12	975	0	5	0	8	0
Крк са општ. Кастат	513	7261	56·0	471	1	998	0	0	—	—	1
Сарајевски	8405	287214	34·2	518	340	182	1	2	447	28	0
Тузлански	8918	416413	46·7	513	434	145	0	5	412	4	0
Бања Луцки	9018	423240	46·9	511	574	224	21	7	171	3	0
Бихаћки	5603	217023	38·7	510	570	56	0	0	373	1	0
Тр внички	10116	280709	27·7	520	338	392	0	1	266	3	0
Мостарски	9139	265330	29·0	488	337	430	0	0	231	1	1
<i>Босна и Херцеговина</i>	51199	1,889929	36·9	511	439	236	5	3	311	6	0
Словенија западна ¹	8799	466378	53·0	472	6	991	1	1	1	0	0
„ источна ²	7398	590086	79·8	481	7	946	0	45	1	1	0
<i>Словенија</i>	16197	1,056464	65·2	477	6	966	0	26	1	1	0
Горња Далмација ³	8367	387499	46·3	509	201	798	0	0	0	1	0
Доња Далмација ⁴	4365	233930	53·6	477	118	879	0	0	2	1	0
<i>Далмација</i>	12732	621429	48·8	497	170	828	0	0	1	1	0
Цела држава	248987	12,017323	48·3	490	466	394	3·5	18	112	5	15

¹ У Западној Словенији су урачунати окrajна главарства: Чрномел, Камник, Кочевје, Крањ, Кршко, Литија, Љубљана, Логатец, Ново Место, Радоњица и аутономно место Љубљана.

² Окrajна главарства: Брежиче, Цеље, Коњиде, Љутомер, Марибор, Мурска Собота, Прелаж, Птуј, Словењградц, полит. експозитора Моаирје и аутономна места Марибор, Цеље, Птуј.

³ У Горњу Далмацију су урачунати срезови: Бенковац, Задар, Книн, Сиб, Сплит и Шибеник. За непписане срезове (услед италијанске окупације) Бенковац, Задар, Книн и Шибеник број становника је по попису 1910. год.

⁴ Срезова: Дубровник, Имотски, Корчула, Котор, Макарска, Метковић, Супетар (Брач) и Хвар. За непписани срез Хвар и поједине непписане општине у срезовима Дубровник и Корчула број становника је унесен по ранијем попису.

Таблица 2. — Број становништва по матерњем језику у ‰

ОКРУГ одн. ЖУПАНИЈА или ОБЛАСТ	Српски или Хрватски	Словеначки	Словенски	Румунски	Талијански	Немачки	Мађарски	Арнаутски	Други
Београд варош	876	11	28	3	1	33	12	5	31
Београдски округ	990	0	1	5	0	1	1	0	2
„ „ (са вароши)	939	5	13	4	1	15	6	2	15
Ваљевски	988	1	1	5	—	1	0	0	4
Врањски	887	0	86	0	—	0	0	11	16
Крагујевачки	992	0	1	1	0	1	0	0	5
Крајински	404	4	1	589	0	1	0	—	1
Крушевачки	990	1	0	2	—	1	0	—	6
Моравски	970	0	2	25	0	1	0	—	2
Нишки	978	1	2	1	0	1	1	0	16
Пиротски	940	0	51	0	—	—	—	1	8
Подрински	993	0	0	4	—	1	1	—	1
Пожаревачки	794	1	0	202	—	1	0	0	2
Руднички	999	0	0	1	—	0	0	—	0
Смедеревски	995	1	1	0	0	1	0	0	2
Тимочки	776	6	2	212	0	1	0	—	3
Топлички	990	—	0	1	0	—	—	1	8
Ужички	999	0	0	—	—	0	0	—	1
Чачански	997	0	2	0	0	0	0	—	1
<i>Северна Србија</i>	922	1	13	54	0	2	1	1	6
Белополски	1000	—	0	—	—	—	—	0	0
Берански	993	—	0	—	—	—	—	7	0
Битољски	747	1	6	24	0	0	0	109	115
Брегалнички	698	0	0	10	—	0	0	1	291
Звечански	299	2	0	1	0	0	—	605	93
Косовски	276	0	0	1	0	0	0	639	84
Кумановски	762	0	0	1	0	0	0	175	62
Метохијски	176	0	0	0	0	0	0	808	16
Охридски	575	1	2	17	—	0	0	326	79
Плевалски	999	—	0	—	—	—	—	0	1
Призренски	241	0	1	0	—	0	0	659	99
Пријепољски	992	—	0	—	—	0	—	—	8
Рашки	975	—	0	1	0	0	—	20	4
Скопски	576	0	1	5	0	0	0	214	204
Тетовски	456	0	0	0	0	0	0	416	128
Тиквешки	789	2	3	9	0	0	0	1	196
<i>Јужна Србија</i>	597	0	1	6	0	0	0	284	112
<i>Црна Гора</i>	915	0	0	0	0	0	0	85	0
Бачка са делом Барање	311	7	57	2	0	238	354	0	1
Банат	415	4	38	124	0	238	175	0	6
<i>Војводина</i>	372	6	43	54	0	238	277	0	4
Бјеловарско-Крижевачка	914	6	34	2	1	11	31	0	1
Варајдинска	990	5	2	0	0	2	1	0	0
Вировитичка	727	7	24	3	1	137	98	0	3
Загребачка	962	18	7	0	1	8	3	0	1
Личко-Крбавска	999	0	0	0	0	0	0	0	0
Модрушко-Ријечка	981	7	4	0	4	2	2	0	0
Пожешка	824	5	87	1	6	41	35	0	1
Сремска	732	5	50	0	1	158	49	0	5
<i>Хрватска и Славонија</i>	889	8	26	1	1	47	26	0	2

ОКРУГ одн. ЖУПАНИЈА или ОБЛАСТ	Српски или Хрватски	Словеначки	Словенски	Румунски	Талијански	Немачки	Мађарски	Арнауцки	Други
Међумурје	970	6	1	1	0	3	19	0	0
Крк са општином Кастат . . .	957	4	4	—	35	0	0	—	0
Сарајевски	946	6	13	0	1	11	2	1	20
Тузлански	980	2	3	1	0	9	2	0	2
Бања-Лучки	922	3	48	2	3	18	2	0	2
Бихаќки	996	1	1	0	0	2	0	0	0
Травнички	988	2	4	0	0	4	1	0	0
Мостарски	991	2	4	0	0	1	0	0	2
<i>Босна и Херцеговина . . .</i>	<i>966</i>	<i>3</i>	<i>15</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>9</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>4</i>
Словенија западна	10	951	3	0	1	34	0	0	1
„ источна	10	918	5	0	1	40	25	0	1
<i>Словенија</i>	<i>10</i>	<i>932</i>	<i>4</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>38</i>	<i>14</i>	<i>0</i>	<i>1</i>
Горња Далмација	987	1	1	0	8	2	0	0	1
Доња „	983	3	4	0	7	1	0	1	1
<i>Далмација</i>	<i>986</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>7</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>1</i>
Цела држава	742	85	17	19	1	43	39	37	17

П. Вујевић.

Становништво Румуније, по „Publicațiunea oficiului de studii și anchete din Ministerul Industriei și Comerțului“. Bucarest, Gobl Fii 1921. На територији Румуније било је 1921 године 16262177 становника или 55·3 становника на 1 км². Врло су густо насељени нови крајеви Буковина, Молдавија и некадашња Крашовска жупанија, а најређе је становништво у планинском Марамурешу и Добруџи. У појединим областима живи оволико становника:

	површина у км ²	број становн.	густина
Олтениа	24·078	1,484 706	61·7
Мунтениа	58·505	3,485 859	59·6
Доброџеа (Добруџа)	23·262	693 120	29·8
Молдава	38·058	2,233 556	58·7
Басарабиа	44·422	2,344 800	52·8
Буковина	10·422	811 721	77·8
Трансилванија	57·819	2,685 883	46·5
Марамуреш	18·592	466 956	25·2
Кришана	17·086	1,145 183	60·7
Банат	17·980	910 393	50·6
Укупно	310·224	16,262 177	53·3

По површинама појединих области излази да Румунија има 310221 км², међутим је по румунским подацима површина целе државе 294244 км².

Највећа су места у Румунији Букурешт са 750000 становника, Кишинау (Кишињев) 150000, Чернауци (Черновиц) 86000, Јаши 74000, Тимишоара (Темишвар) 72000 и Галаци (Галац) са 72000 становника.

П. В.